

Γράφει ο Θεολόγος – Εκκλησιαστικός Ιστορικός – Νομικός κ. Ιωάννης Ελ. Σιδηράς

**Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ
ΔΙΑΤΡΑΓΩΔΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑ ΤΑ «ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΑ» ΤΟΥ 1955 ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟ-
ΛΙΤΙΚΗΣ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗΣ**

Όταν ο ιστορικός και ο εν γένει μελετητής αναζητά να βιώσει οπτικά, «ιδίως όμμασι», την κόλαση των Σεπτεμβριανών του 1955 σε βάρος της απροστάτευτης Πολιτικής Ρωμηοσύνης και των ιερωτάτων σεβασμάτων του ευσεβούς Γένους, ευρίσκεται πάντοτε ενώπιον του πολύτιμου φωτογραφικού υλικού, το οποίο με κίνδυνο ζωής κατόρθωσε να διασώσει ο ήρωας Κωνσταντινουπολίτης Φωτογράφος Δημήτριος Καλούμενος και όταν ο γράφων τις αράδες αυτές μελετά την κάθε φωτογραφία με τις απεικονιζόμενες θηριωδίες του μανιασμένου όχλου, τότε αναπόδραστα και σχεδόν νομοτελειακά το βλέμμα καθηλώνεται σε τρεις – τέσσερις φωτογραφίες, στις οποίες - και συγκεκριμένα στις δύο εξ αυτών - απεικονίζεται ο αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας (1948-1972) να ίσταται απεγνωσμένος εντός των ερειπίων του ολοσχερώς καταστραφέντος παλαιφάτου ιερού ναού της Παναγίας του Βελιγραδίου ή της Βελιγραδινής και έμπροσθεν των ανιέρως και ιεροσύλως καταστραφέντων τάφων των αοιδίμων προκατόχων αυτού Οικουμενικών Πατριαρχών, των ευρισκομένων στο προαύλιο της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Ζωοδόχου πηγής Μπαλουκλή. Συγκλονίζει τις αισθήσεις η εντός τινός λεηλατηθέντος ναού της Βασιλευούσης εικόνα του Εσταυρωμένου του οποίου οι τυφλωμένοι από το πάθος της εθνικιστικής και θρησκευτικής μισαλλοδοξίας βάνδαλοι ιερόσυλοι απέκοψαν τα χέρια του με τσεκούρια. Το κεφάλι κρέμεται δίπλα στο πλευρό κρατημένο από ένα μικρό ξύλο που λύγισε. Ο Σταυρός χάμω, πεσμένος στο πλάι. Κάποιος προσπάθησε να τον στήσει ανάποδα, αλλά δεν τα κατάφερε...

Σε σχετικό ενημερωτικό τεύχος της «Ενώσεως Κωνσταντινουπολιτών Βορείου Ελλάδος» και της Συντονιστικής Επιτροπής των Θρακικών Σωματείων περί των υλικών καταστροφών και φρικαλεοτήτων τις οποίες υπέστησαν οι Ρωμηοί της Πόλεως και των Πριγκηποννήσων, καταγράφεται μεταξύ άλλων και ότι κατ' εκείνον τον «μαύρο Σεπτέμβριο» *«ληλατούνται και παραδίδονται στις φλόγες 73 ελληνικές εκκλησίες. Καταστρέφονται εικόνες, αιογραφίες και σκεύη ανεκτίμητης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας...»*.

Ο αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας, ο οποίος εβίωσε έως μυελού οστέων τον απάνθρωπο διωγμό του πολυπαθούς ποιμνίου του απέστειλε την 11^η Σεπτεμβρίου 1955 κατεπείγον τηλεγράφημα προς τον τότε Πρωθυπουργό της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές στον οποίο μετά πάσης ακριβείας έγραψε: *«Εν ψυχική οδύνη επληροφορούμεθα, συνεχώς αγρυπνούντες δι' όλης της νυκτός, τας πρωτοφανείς και ανηκούστους βιαιοπραγίας της βης τρέχοντος, διαπραχθείσας συστηματικώς εναντίον ορθοδόξων ρωμαϊκών εκκλησιών, σχολείων, καταστημάτων και ιερών οικογενειακών ασύλων. Εβδομήκοντα περίπου ναοί κατεστράφησαν και εσυλήθησαν. Το δράμα οικογενειών της Πόλεως, αίτινες υπέστησαν καταστροφάς οίκων, ατιμώσεις και ολοκληρωτικές απωλείας κινητής και ακινήτου περιουσίας, είναι απερίγραπτον. Ο ορθόδοξος ρωμαϊκός λαός τελεί εν τρόμω, δυστυχία και απογνώσει. Κατόπιν των τραγικών τούτων γεγονότων και της δημιουργηθείσης ατμοσφαιρας, ζητούμεν ασφάλειαν ζωής των τέκνων της Εκκλησίας και δημιουργίαν συνθηκών τοιούτων, ώστε να επαναλάβωσι και συνεχίσωσι την διαβίωσιν αυτών εν τη χώρα ταύτη εν απολύτω εμπιστοσύνη. Συντάσσομεν και θα υποβάλωμεν τη Υμετέρα Εξοχότητι λεπτομερές υπόμνημα. Πατριάρχης Αθηναγόρας»*.

Το υπόμνημα του αιιδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου υπεβλήθη τελικώς την 15^η Νοεμβρίου του 1955, στο οποίο με «μέλανα χρώματα» διατραγουδούσε τα μαρτύρια και πάθη του Ρωμαϊκού Γένους και των ιερωτάτων σεβασμάτων της πίστεώς του στην Πόλη και στα Πριγκηπόννησα γράφοντας τα εξής: *«Παρακαταθήκη αιώνων, ολόκληρος πολιτισμός, αποτελών σέμνωμα της χώρας και πανανθρώπινον κτήμα, προσεβλήθη ακατονομάστως εις τα καίρια αυτού. Τα όσια και τα ιερά της πίστεως ημών εβεβηλώθησαν. Εκ των ογδοήκοντα ναών και αγιασμάτων ημών, εβδομήκοντα υπέστησαν τρομεράς καταστροφάς, πολλοί δε εξ αυτών και επιπολήθησαν. Κατεστράφησαν πολύτιμα ιερά σκεύη και άμφια. Εξωρύχθησαν οφθαλμοί ιερών εικόνων. Ιστορικά έργα τέχνης, ανεκτιμήτου αξίας, ηφανίσθησαν. Τα ιερώτατα της λατρείας ερρυπάνθησαν, ενεπαίχθησαν και εσυλήθησαν κατά τρόπον επαίσχυντον. Ανεσκάφησαν τάφοι, μηδέ των πατριαρχικών εξαιρουμένων. Νωπά λείψανα κατεκρεουργήθησαν. Σωροί οστών εξήχθησαν εκ του τόπου αναπαύσεως αυτών και κατεκάησαν.*

Οι κληρικοί ανεζητήθησαν πανταχού, όπου ανευρέθησαν, εκακοποιήθησαν, απειληθέντες διά θανάτου, εις δε αυτών και εθανατώθη. Σκηναί φρίκης διεδραματίσθησαν».

Τα Σεπτεμβριανά κατ' εκείνο τον χαρακτηρισθέντα «μαύρο Σεπτέμβρη του 1955», ήταν η πολυμαρτυρική Πολίτικη Ρωμηοσύνη εβίωσε μία άλλη «Νύκτα των Κρυστάλλων» με την οποία εδόθη το τελειωτικό θανατηφόρο πλήγμα στους απροστάτευτους Ρωμηούς, έχει καταγραφεί εφάπαξ, οριστικώς και αμετακλήτως, στις σελίδες της ιστορίας, αλλά δεν θα πρέπει να επιτρέψουμε ο πανδαμάτορας χρόνος να μας ποτίσει με το «νέκταρ της λησμονιάς» και τούτο ουχί προς αναμόχλευση παθών αλλά για αφύπνιση συνειδήσεων ώστε ποτέ άλλοτε να μην επαναληφθεί μία «νέα άλωση» της Πολίτικης Ρωμηοσύνης.

Οι έμφλογες Εκκλησίες της Πολίτικης Ρωμηοσύνης, όπως τις απαθανάτισε ο αιιδίμος Δημήτριος Καλούμενος μέσω του φωτογραφικού φακού του και τις κατέγραψε ο αιιδίμος Χριστόφορος Χρηστίδης, αλλά και όπως τις «ανέστησε» με την ιστορική γραφή του ο Καθηγούμενος της Ιεράς Σταυροπηγιακής Μονής Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας Αρχιμ. π. Δοσίθεος, αποτελούν «φωτεινά», «έμφλογα σημεία» της συλλογικής μνήμης της Πολίτικης και όχι μόνο Ρωμηοσύνης, η οποία ίσταται και ανθίσταται πέριξ της Εσταυρωμένης και Πρωτοθρόνου Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας. Άλλες εξ αυτών των «εμφλόγων εκκλησιών» ανεστηλώθησαν και ανεκαινίσθησαν φροντίδι και ιερώ ζήλω του αιιδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηναγόρου Α' του από Αμερικής (+1972) και κυρίως του νυν Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α', ενώ άλλες σώζονται και «ζωντανεύουν» μόνο μέσα από τις ιστορικές γκραβούρες και τις φωτογραφίες μιάς αλλοτινής εποχής, που όμως ποτέ δεν μπορούν να αναπληρώσουν το κενό της απωλείας τους.

Η Κωνσταντινούπολη είναι ευρυχώρου καρδιάς Μάνα στις οποίας τις μητρικές αγκάλες «συν-χωρούνται» και «αλληλοπεριχωρούνται» τόσο ο Σταυρός όσο και η Ημισέληνος, και αν κάποτε αντί για το ειρηνικό έλαιον στις ακοίμητες κανδήλες των ιστορικών και παλαιφάτων Εκκλησιών και των Μονών της εδόθη αφειδώς υπό του τυφλωμένου όχλου η πυρά και ο πυρακτωμένος δαυλός της καταστροφής, εντούτοις αυτή η «Αγία Πόλη» γνωρίζει καλά, κάλλιον πάσης άλλης σπιθαμής γης, να συγχωρεί τους πάντας αλλά ποτέ να μη λησμονεί τα ιερά σεβάσματα του ευσεβούς Ρωμαϊκού Γένους και τα «έμπειρα δάκρυα» των πονεμένων και απαρηγορήτων παιδιών της, τα οποία έφυγαν, πέταξαν ως αποδημητικά πουλιά στα τέσσερα σημεία του ορίζοντος.

Για την «Προκαθεζομένη» αυτή Πόλη, «Προκαθεζομένη» ουχί μόνον ανάμεσα στις λοιπές πόλεις της υφελίου αλλά πρωτίστως στις καρδιές των πάσης φυλής και θρησκείας ανθρώπων και μέσα στην προσωπική έμφλογη νοσταλγίας ενθύμηση των «εμφλόγων Εκκλησιών και Μονών» της δανείζομαι – σχεδόν ακορέστως άπλειστα – από την θεσπέσια γραφή του Καθηγουμένου Αρχιμ. π. Δοσιθέου και προσυπογράφων τα γραφόμενά του επαναγράφω: *«Είτε σαν Βυζάντιο, είτε σαν νέα Ρώμη, είτε σαν Κωνσταντινούπολις, είτε σαν Κωνσταντινιέ, είτε σαν Istanbul δεν παύει να είναι αγαπητή και αγία. Και για όσα εκήρυξε τότε ο Ιωσήφ Βρυένιος και για όσα παρέλειψε και για όσα συνέβησαν αργότερα.*

Για τους νεομάρτυρες, για τις νέες Εκκλησίες, για την επιβίωσι του Γένους, για τα σχολεία της, για την φιλανθρωπία της, για τα νοσοκομεία της.

Είναι αγαπημένη και αγία και τώρα.

Με τον Πατριάρχη μας, με τους κληρικούς μας, με την ομογένεια. Με τις εκκλησίες της, τα αγιάσματά της, τα σχολεία της, με την πνευματική ζωή της.

Ίσως είναι ολίγον «έξωρος», λίγο γηρασμένη. Με τους αιώνες ζωής, με τόσες περιπέτειες, με τόσες δηώσεις φυσικό είναι. Εξ άλλου είναι και η πατίνα του χρόνου.

Είναι όμως μιά γηραιά κυρία όλο αρχοντιά και καμάρι, όλο ευγένεια και χάρι. Και το κυριώτερο· τα έχει «τετρακόσια»!

Κωνσταντινούπολι!

Είσαι για όλους μας, για το ευλογημένο μας Γένος, για τους Πανορθοδόξους, για τους όπου γης σωφρονούντας η αγαπημένη, η αγία.

Είσαι η aziz Istanbul!

Είσαι η αγία Κωνσταντινούπολις!».

Καθώς εμμονικά το βλέμμα πίπτει επί των ιστορικών φωτογραφιών του Δημητρίου Καλουμένου με τις «έμφολες» και «πεσμένες» Εκκλησίες του Γένους στην Πόλη, στην πολυμαρτυρική και πολύκλαυστη Πόλη, όταν το έλαιον της ειρήνης το οποίο γεννούσε το «φως ιλαρόν» στις ακοίμητες κανδήλες τους, μετεβλήθη σε «λάδι επί της πυράς» και τις μεταμόρφωσε σε «παρανάλωμα του πυρός», έρχονται στο νου τα όσα γράφει ο εκ του Μεγάλου Ρεύματος Ποιητής Παναγιώτης Σούτζος (1806-1868) διατραγωδώντας την επίσκεψή του σε διαλελυμένο μοναστήριο:

«Εις τον ναόν σου σήμερον το πένθος Βασιλεύει

Αι άγιοι εικόνες σου, τα ιερά σου σκεύη

Κ' οι κρυσταλλώδεις λύχνοι σου ηρπάγησαν αθρόοι,

Και την αγίαν τράπεζαν εκάλυψεν η χλόη.

Τον ζευγολάτην μοναχόν του όρθρου του η ώρα

Μετά σημάντρου δεν καλεί στο άροτρόν του τώρα.

Το ζεύγος του τ' αροτρικόν βιαίως διελύθη

Και χείρας ενεργέτιδας το έθνος εστερήθη.

Ω βιαιότης ασεβής! Ω ιεροσυλία!

*Γυμνώθησαν οι νάρθηκες, οι θόλοι, τα κελλία,
Και εις της Μεταλήψεως την αργυράν φιάλην
Μεθά ο κλέπτης έφορος μ' αναίδειαν μεγάλην».*

Υ.Γ. Το παρόν από μέσης καρδίας γραφέν επετειακό κείμενο αφιερούται πάνυ ευλαβώς και «τρεμαμένη χειρί» σε όλες εκείνες τις αθώες ψυχές, οι οποίες ετελεύτησαν το ζην κατά της μεγάλης και φρικτές ώρες των «Σεπτεμβριανών», καθώς και σε όλους τους Κωνσταντινουπολίτες, τους πάλαι ποτέ και νυν, οι οποίοι κυκλόθεν της Εσταυρωμένης Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας συνεχίζουν αδιαλείπτως να ανάβουν με «έλαιον ειρήνης» τις κανδήλες των Εκκλησιών και Μονών της Πολίτικης Ρωμηοσύνης.